

Oponentský posudek diplomové práce

Bc. Ivy Podhrázké: (Ne)kojení. Zkušenost žen a možnosti jejich volby v otázce kojení

Cílem diplomové práce je feministický výzkum podoby (ne)kojení a jeho normativnosti, a to na případech 8 žen žijících v České republice. V teoretické části práce autorka skvělým způsobem představuje teoreticko-konceptuální zázemí zkoumaného problému, kriticky jej reflektuje (tedy rozhodně se nejedná o pouhý přehled nebo sumarizaci) a vsazuje ho do českého kontextu. K této části práce mám spíš reflexi za účelem inspirace než tvrdou kritiku. Jelikož autorka nahlíží narativní zvýznamňování (ne)kojení v kontextu vývoje diskurzů (jak medicínských, legislativních a feministických) i ideologií mateřství (zejména předpokládané evoluční vazby matka-dítě), tak by autorce mohly být nápomocné také teoretické koncepty z oblasti medicínské antropologie.

Příkladem může být koncept lokálních, respektive subalterních biologií. Koncept lokálních biologií (tak, jak ho představuje Lock ve svém výzkumu menopauzy žen) odkazuje ke způsobu, jakým je charakter vtělené zkušenosti fyzických vjemů, zdraví nebo nemoci částečně utvářen materiálním tělem – které je samo podmíněné evolučními, environmentálními a individuálními proměnnými – a způsoby, jakými „já“ i ostatní lidé představují toto tělo čerpající z lokálních sociokulturních kategorií znalostí a zkušeností (Lock, 2001: 484).

Druhým inspirativním konceptem k přemýšlení nad tělem kojící ženy by mohly být teorie vymezující dichotomii veřejné tělo-objekt a soukromé tělo-subjekt. Přestože je existence těchto dvou těl v čase moderní medicíny zřejmá (a autorka o tom v diplomové práci také sama píše) a objevuje se ve zkušenostech skutečného života, Law a Mol navrhuji toto smýšlení opustit a narušují dichotomii „být tělem“ a „mít tělo“ představením dalšího konceptu: „Také naše těla vytváříme (do)“ (Mol, Law, 2004: 4). Namísto toho zavádějí pojem sjednávání (tzv.enacted), odkazující k tomu, že se odehrává určitá činnost, avšak bez označení aktéra, a vyhýbá se tak potenciálně zavádějícím konotacím, které s sebou nesou slova jako performativní, vytvořený nebo konstruovaný, s čím pracuje také autorka práce (Mol, 2002: 31).

Jako sociální antropoložku mě ale mrzí, že autorka při svém představování diskurzů kojení v kontextu feministických teorií vychází zejména z akademické produkce ze studií „západního“ světa a ignoruje pohled na „jiné“ kojení, zajímavý je např. Parkerův text *Milk kinship in Islam. Substance, structure, history* (Parker, 2005) atd. Právě substitutivní kojení

nebiologickou matkou (tzv. mléčné banky v našem kontextu) by také mohlo být zajímavé pro promýšlení role kojení a předpokládané (zde kriticky reflektované) primární vazby matka-dítě (a z práce jako takové vypadly).

Pro svůj výzkum si autorka vybrala techniku kvalitativně vedených rozhovorů – jedná se o 8 hloubkových rozhovorů ve formě epizodických biografií, posuzovaná práce je tak skutečně dobře nasycena daty. Interpretace dat je kombinací strukturálního a kulturního „čtení“ dat (tak, jak je aplikuje např. Umut Erel 2007). Výsledkem jsou citlivé interpretace, které jsou konzistentně provázány na teoretické zázemí práce, s kterým dobře „komunikuje“. Vysoce hodnotím také fakt, že autorka při reprezentaci výsledků nezaměňuje narativní zvýznamňovaná data s aktuálními sociálními praktikami, což bývá typický nešvar magisterských závěrečných prací. Posuzovaná práce je ukázkovým příkladem toho, jak prezentovat výsledky svého výzkumu transparentně a reflexivně, což dokazuje i přiložený informovaný souhlas, seznam analytických kódů a přepisu rozhovoru (jak forem organizace, tak redukce dat) a technologické podpory k analýze (náhled k počítačovému softwaru k organizaci dat).

Diplomová práce Bc. Ivy Podhrázké se vyznačuje vyzrálým stylem akademického psaní, koherentním obsahem (propojení teorie a výzkumu) a bude se dobře číst i neodborníkům. **Práci proto doporučuji k obhajobě a hodnotím ji známkou výborně.** Doporučuji také na jejím základě v budoucnosti vypracovat specificky zaměřenou odbornou studii (např. pro časopisy Gender a věda nebo Biograf).

Praze 12. 9. 2018

Mgr. Petra Ezzeddine, PhD.

Katedra obecné antropologie, FHS UK Praha